

על הטרנספר ובזכות הטרנספר

ב"ה ירושלים עיה"ק תובב"א, כ"ו שבט תשנ"א.

לכבוד שר החינוך והתרבות, ר' זבולון המר, לאורך ימים טובים.

גדול כבודך בעיניי, איש העקרונות ואיש המעשה, וגדול כבודך בעיניי, השר בממשלת ישראל. צער וכאב לב מביא אותי להביע לפניך את רגשותיי בנושא שעלה כעת על שולחנו, שולחנך ושולחן כל חבריך, השרים בממשלת ישראל כולה - הצטרפותו של רחבעם זאבי כשר בממשלה, הוא המזוהה כבעל הצעת הטרנספר של כל תושבי ישראל הערביים הנאנקים ונאנחים תחת עול היהודים הכובשים האכזרים, ותחת העול של ממשלת הרשע של ישראל.

שמעתי ברדיו עליך, שאתה אומר, שטרנספר זה מנוגד לדת ישראל, שהוא בלתי הומני, ושהוא בלתי מוסרי. לא קלטתי את הדברים שנאמרו בשימך בתחילת המשפט, אבל אני מניח שגם אמרת שדבר זה יהא בלתי מעשי ובלתי נבון, ושלב רוב היהודים שנתלקטו ובאו לישראל והיכו שורש בה לא יתן להם לעשות כדבר הזה. לא שמעתי איך הצבעת בממשלה באשר לצירופו של בעל רעיון הטרנספר לממשלה, אבל כמדומני שאמרו עליך ברדיו, שאם הממשלה תאמץ את הרעיון הזה ותראה בטרנספר מטרה מעשית, לא תוכל אתה להישאר חבר בממשלה ותתפטר ממנה. והנה צער גדול אני מצטער שהממשלה הזאת וכל הממשלות של מדינת ישראל לפניו קיימו לעצמן מטרות וקו פעולה כאלה שלפי מיטב הכרתי הם בלתי מוסריים - חס ושלום, לא כל המטרות ולא כל הפעולות שפעלו מתחילת היווסדה של המדינה עד היום היו כאלה, אבל דברים רבים שנראו לממשלות מדינת ישראל כעשייה חשובה, והרבה חוקים שחקקה הכנסת הם בעיניי "חקקי און ומכתבם עמל" (ישעיהו י', א) שהחברה שאנו קלועים ושזורים בתוכה חיה לפיהם. ואילו ה"טרנספר" הזה בעיני ודאי אינו בלתי מוסרי. איני יכול בשום אופן לומר עליו שהוא מנוגד לדת ישראל, ואמנם אילו רק אמרת שהוא אינו מעשי ושלא ניתן לבצע אותו מתוך התנגדות נפשית של רוב אוכלוסי ישראל, ושאותו העולם לא יתנו לנו להוציא אותו לפועל, כי אז הייתי אומר כמו כן שאינך צודק בהערכה זאת. אך הייתי מוסיף שאולי אתה חכם ממני, ואף כי נראה לי שההיסטוריה של כל המפעל הציוני במאה השנים האחרונות, וכן גם ההיסטוריה הקצרה של תקומת מדינת ישראל והתבססותה מוכיחות ממש ההיפך מזה. אבל בעיני זכותך היא לחשוב שאתה צודק, וזכותך היא לחשוב שמה שקרה למשל במלחמת השחרור בלוד וברמלה, ובשכונותיה של חיפה ותל-אביב - יפו וירושלים היה מאורע חד-פעמי ולא יוכל דבר דומה לו לחזור. גם זכותך היא לחשוב, ש"טרנספר מרצון" כפי שרחבעם זאבי וחבריו מתבטאים אינו אפשרי כלל. אבל לומר שדבר זה מנוגד הוא לדת ישראל ולמוסר, אינני מבין כיצד אתה יכול לומר דבר כזה.

הרב שלמה מן ההר זצ"ל

אני מתפלל כל יום "השיבה שופטינו כבראשונה ויועצינו כבתחילה", מפני שאני חושב שהמשפט החילוני הוא בלתי צודק, בלתי הגיוני, ובלתי יעיל. ומפני שהזדקקותו של יהודי אל המשפט החילוני היא בעיטה בתורה וכפירה בנותן התורה (ראה רש"י לפסוק הראשון בפרשת משפטים), אבל אני גם חושב בנוסף לזה שמשפט זה הוא ביסודותיו ובאושיותיו בלתי הגיוני ובלתי יעיל ובלתי צודק, והוא גם כך ביישומו, ועל הכל הוא בלתי מוסרי בהלכה שבו ובמעשה שבו. אף כי אני מתפלל תמיד בשלומה של המדינה, כי זהו מה שיש, וכבר אמר הנביא (ירמיהו כט, ז), ואמרו חז"ל: הווי מתפלל בשלומה של מלכות, שאלמלא מוראה, איש את רעהו חיים בלעו (אבות ג, ב). אני מתפלל כל יום "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח", וזה מתוך ידיעה ברורה, שמשטרו של דוד המלך ושל זרעו אחריו היה וגם יהיה משטר של מלכות אבסולוטית, המנוגד תכלית ניגוד למשטר חברתי דמוקרטי, שאומות העולם "הנאורות" דוגלות בו, הוא שלטון יחיד אבסולוטי, והוא גם היה בזמנו נוגד לשלטונם של כל אומות העולם שעליהם מסופר בתורה ובנביאים ראשונים. ראה מלכות פרעה - בראשית יב, י-טו; מלכות אבימלך מלך פלישתים - שם יח, ט-י; ואבימלך השני - שם כו, ו-י; ("מה זאת עשית לנו."); ובשכם במעשה דינה מתייעץ נשיא העיר בכל המשא והמתן שלו עם כל בני עירו. ושוב פרעה מלך מצרים שמתיעץ עם כל עבדיו בדבר מינויו של יוסף. ועוד במצרים בגלות ישראל בספר שמות (א, ח-יד) הכל בלשון רבים "וישימו", "ויענו", "ויקוצו", "ויעבדו", "וימררו", ובכל סיפור גלות מצרים ובסיפור הגאולה הכל על מצרים ולא על פרעה בלבד. וכן הוא גם בספר יהושע, למשל בסיפור על הגבעונים הכל הוא בלשון רבים (יהושע ט, יא, וכל הפרק ההוא). ובספר שופטים כל הגויים מופיעים בעשייתם בלשון רבים, כלומר כל עם הצורר-מדין ומואב ועמלק ופלישתים היו תמיד עם המלך בעצה ובעשייה, ואילו בישראל אני רואה שם את היחידים המנהיגים ולא את הרבים המונהגים.

אבל בספרים שמואל ומלכים - שאול ומלכי ישראל אחרי שלמה חיקו את דרכי הגויים ב"דמוקרטיה" שלהם. כך באים זקני ישראל אל שמואל לשאול להם מלך, גם הזקנים ואתם גם העם (שמואל א פרק ח), ושאלו במלכו שואל פעם אחר פעם את העם ואת עבדיו, ונכנע להכרעתם גם כשהכרעה זו מנוגדת לדעתו (שם יג, יא; יד, מה; טו, כד; יט, א; ועוד מקומות אחרים). גם אצל הפלישתים זאת היא הנורמה השלטת, שיש לשרים מעמד וכוח להחליט בניגוד לדעתו של המלך, והמלך מקבל את דעתם גם כשאינו מסכים לה (שם כט, ג - י). ובמלכים בפרשת המלכות של ירבעם. הפעילות כולה היא של העם, ואחרי שהוא הומלך הוא נועץ בהם (מלכים א פרק יב), וכישלונו של רחבעם על פי המסופר שם נעוצה בזה שהוא "התייעץ". אנא, השר ר' זבולון המר, האם דמוקרטיה היא המשטר המומלץ על ידי התורה, או האם היא אחד מעיקרי האמונה כפי שמנה אותם הרמב"ם, או שלטון היחיד של דוד ושל השושלת ושל המשפחה עליהם ניבאו הנביאים (ראה ירמיהו לג, טו - כו), וכפי שאנו מתפללים עליה בתפילת שמונה עשרה "את צמח דוד עבדך"? גם אינני רואה כיצד יכולה להיות דמוקרטיה מוסרית יותר, כאשר כל אדם בה, מצביע לפי תאוותיו ולמען מטרותיו האישיות שלו כפי שהוא מתאוה להן. אנא, ראה גם ראה, כיצד כל הקיבוצים שאינם מקיימים אורח חיים דתי שקעו בחובות כספיים ענקיים, ולעומת זה חבריהם מן

הרב שלמה מן ההר זצ"ל

הקיבוץ הדתי לא נזקקו לבקש עזרה כספית מקופת הציבור, וודאי זה מפני שריסנו עצמם לחיות על פי צו מחוצה להם - התורה, שאיננה מתנהלת לפי צו הדמוקרטיה.

הנה אם זה נכון שטרנספר זה שעליו קמה הזעקה, הוא מעשה בלתי מוסרי, כי אז אפשר למצוא בתורה עוד דבר בלתי מוסרי כזה. הלא אבותינו ניצטוו לקחת את ארץ כנען מיושביו ולהתנחל בה. "כי יביאך ה' אלוקיך אל הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה, ונשל גויים רבים מפניך, החתי והגרגשי והאמורי והקיני והפריזי והחיווי והיבוסי, שבעה גויים רבים ועצומים ממך. ונתנם ה' אלוקיך לפניך והכיתם, החרם תחרים אותם, לא תכרות להם ברית ולא תחנם. ולא תתחתן בם, בתך לא תיתן לבנו, ובתו לא תיקח לבנך. כי יסיר את בנך מאחורי ועבדו אלהים אחרים, וחרה אף ה' בכם, והשמידך מהר. כי אם כה תעשו להם, מזבחותיהם תתוצו, ומצבותיהם תשברו, ואשריהם תגדעו, ופסיליהם תשרפון באש. כי עם קדוש אתה לה' אלוקיך, בך בחר ה' אלוקיך להיות לו לעם סגולה מכל העמים אשר על פני האדמה" (דברים ז, א - ז). וכן אנו הלא מתפללים בכל חג: "אתה בחרתנו מכל העמים וכו'".

אנא זכור, בתחילה הבטיח לנו העם המוסרי ביותר, להקים בית לאומי לעם מפוזר ומפורד, בשתי גדות הירדן, וחיש מהר המליכו בעבר הירדן המזרחי למלך איש שלא היה מבני הארץ היא, והשאירו לעם ישראל את עבר הירדן המערבי בלבד. ושוב חזרו והחליטו כל העמים "הנאורים והמוסריים" לחלק את עבר הירדן המערבי הזה, ולהקים בו שלוש יחידות מדיניות, יחידה להקים בה ישות מדינית לערבים, וישות מדינית ליהודים, וישות מדינית בין לאומית. ולמה גם בין לאומית? כי כל העמים המוסריים האלה יכלו לסבול אדמיניסטרציה ושלטון מוסלמי על ירושלים במשך מאות שנים, אך אדמיניסטרציה ושלטון כזה של יהודים, זה היה בעיניהם מחריד ובלתי נסבל כלל. וכעת העמים הנאורים והמוסריים האלה קובעים מדי יום ביומו לנו מהו מוסרי!

אני חוזר אל מה שהתחלתי בו. כאשר אומרים, שבנסיבות שאנו חיים בהם כיום "טרנספר" הוא בלתי אפשרי, ולכן אין זה מעשי להציע, ואין זה נבון אפילו להזכירו, דברים אלה אני מסוגל לקלוט ולשמוע, אף על פי שאני חושב שדבר זה בהחלט אפשרי, כמו שראיתי דוגמתו בחיי בין גרמניה ופולין, ובין גרמניה וצ'כוסלובקיה, ובין פולין וליטא, ובין הודו ופקיסטן, ובין סין וטייבט, ובכל מרחבי רוסיה, ובוודאי בעוד מקומות, וכיצד עזבו היהודים ברובם את כל ארצות ערב, ולא נשאר שם וְקוּם, אלא המקום שישבו בו שם נתמלא על ידי אחרים. לא נוכל שלא להזכיר בהקשר זה בצער ובכאב נורא גם את אחינו הקדושים מכל מרחבי אירופה, אשר אחרי שהלכו משם גם מקומם לא נשאר ריק. כך כאשר כל ארצות ערב ירצו לקבל את אחיהם מארץ ישראל, לא ישאר גם בארצנו בישראל מקום ריק. אבל כאשר אני שומע, ש"טרנספר" ועוד "טרנספר מרצון" של כל מי שאין לו שום שייכות אמיתית אל ארצנו הקדושה, שטרנספר כזה הוא בלתי מוסרי, אוזני נכוות ולבי מתכווץ מכאב גדול.

הרב שלמה מן-ההר זצ"ל

אני מאמין בביאת המשיח, ואני מאמין שאף על פי שהוא מתמהמה לבוא, והוא לא בא עד עתה, הוא בוא יבוא. ואולי יבוא מחר, ואז מה יעשה בכל האוכלוסין המרובים שבאו לכאן במאה, מאה וחמישים השנים האחרונות, שאינם יהודים? מהם המשתוקקים לראות אותנו נסקלים, נשרפים, נהרגים, ונחנקים, וחלק מהם שאינם נותנים ביטוי למאוויהם אלה, וחלק שנותנים לזה ביטוי, כפי שחוקי הכנסת הנאורים והמוסריים אפשריים להם, ומהם אלה שהיו רוצים לראות אותנו חוזרים אל בתי המטבחים ובתי המשרפות, שלא הספיקו לקלוט אותנו בימי הזעם.

האם זה יהיה בלתי מוסרי ומנוגד לדת ישראל, אם יעשה משיח זה שיבוא אלינו מה שעשה יהושע בשעתו? "אמר רבי שמואל בן נחמני: יהושע בן נון קיים פרשה זו. מה עשה יהושע? היה שולח פרודיטגמא בכל מקום שהיה הולך לכבוש, והיה כותב בה, 'מי שמבקש להשלים יבוא וישלים, ומי שמבקש לילך לו-ילך לו, ומי שמבקש לעשות מלחמה יעשה מלחמה' הגרגשי פנה, הגבעונים שהשלימו עשה להם יהושע שלום, שלושים ואחד מלכים שבאו להילחם הפילם הקב"ה, וכו'" (רמב"ן דברים כ, י).

האם המשיח שיעשה כך, יעשה בניגוד לדת ישראל, ויהיה המעשה שיעשה בלתי מוסרי?
אם נרצה טרנספר זה, זה לא ישאר אגדה!

הנני בצער ובכאב על דבריך,

ובברכה ובכבוד רב

שלמה מן-ההר רחוב בית וגן 57 ירושלים 96425